

خویندن له پیناو فیربوون یا ده‌رچوون؟

دیار عزیز

زانکۆ وه‌کو بالاترین دامه‌زراوه‌ی نه‌کادیی و هه‌ستیاری وولات کیش و به‌های خۆی هه‌یه له به‌ره‌و پیش بردن و خزمه‌تکردنی کۆمه‌لگا و دانیشستوان به‌گه‌شتی له رووی نه‌فراندن و پیشکەشکردنی کادرو پسپۆر به‌ کۆمه‌لگا له‌سه‌رجه‌م بواره‌کان، گومانیشی تیندانیه‌ زانکۆ به‌سه‌رجه‌م به‌شه‌ مادی و مرۆبیه‌کانیه‌وه له پیناو یه‌ک توپۆی گرنگ دامه‌زراوان و کارده‌کهنه‌و ئه‌ویش توپۆی خوینده‌فانانه، بۆیه ده‌توانین بلێین خوینده‌فان و ئاسته‌ زانستییه‌که‌ی وه‌کو ستانده‌رو پێوه‌ر وایه که راده‌ی پیشکەوتن یان به‌ پیچه‌وانه‌ی ئه‌مه دیارده‌که‌ون.

لێتردا نه‌گه‌ر سه‌یری واقعی زانکۆکانی کوردستان به‌گه‌شتی بکه‌ین ده‌بینین به‌داخه‌وه به‌ده‌ست دابه‌زینی ئاستی زانستی یه‌وه ده‌نالێنین که ئه‌مه‌ش ده‌گه‌رپه‌ته‌وه بۆ ژماره‌یه‌ک هۆکار یه‌ک له پیناو ده‌رچوون و وه‌رگرتنی بروانه‌ به‌ گۆدانه‌ فیربوونی گرنگی ئه‌و زانسته‌ی که ده‌خوینێرێ بیگومان ئه‌م کیشه‌یه‌ له ژماره‌یه‌ک هۆکاری تر سه‌رچاوه‌ی گرتوه‌ له‌وانه نه‌گه‌وجانانی به‌هره‌ی خوینده‌فان له‌گه‌ڵ ئه‌و کۆلیژی که لێیه‌وه وه‌رده‌گیرێ که ئه‌مه‌ش ده‌گه‌رپه‌ته‌وه و به‌نده له‌سه‌ر ئه‌و نه‌ری که خوینده‌فان به‌ده‌ستی بێنێ له کانی ده‌رچوونی له‌ پۆلی شه‌ش که ئه‌مه‌ش واده‌کات خوینده‌فان به‌ گۆی نه‌ری نه‌که‌ی نه‌وه‌کو به‌هره‌ی له کۆلیژی‌یه‌کی دیاریکراو وه‌رگیرێ ده‌رنجام ده‌بێته‌وه‌ی کوشستی تواناو وه‌زی خوینده‌فانان و خه‌ونه‌کانی له گۆر ده‌نری، یه‌کێکی تر له هۆکاره‌کان بریتیه‌یه له‌و ترس و تۆقینه‌ی که خوینده‌فان هه‌یه‌تی به‌رامبه‌ر تاکبیرکردنه‌وه‌کان که‌واده‌کا خوینده‌فان ته‌نها بیه‌ر له ده‌رچوون بکاته‌وه جا له‌به‌رکردن یان هه‌ر زیگه‌یه‌کی تر بکاته وه‌سیله بۆ ده‌رچوون به‌ هه‌مان شه‌وه وه‌رگرتنی وانه‌کان به‌راوه‌یه‌کی زۆر به‌شێوه‌یه‌کی تیوری و پشت گوێ خستی لایه‌نی پراکتیکی هۆکاریکه پێویسته هه‌له‌سه‌سته‌ی له‌سه‌ر بکرت، له دیارترین هۆکاره‌کان خه‌ریکه ئه‌مه‌ر ده‌بێته ئه‌مری واقع ئه‌میش دامه‌زراندنه له دامه‌وه‌زگا حکومه‌یه‌کان له‌سه‌ر بانه‌مای بروانه‌ دوور له پسپۆریه‌که‌ی بۆ نه‌ونه خوینده‌فانی و هه‌یه ده‌رچووی به‌شی فیزیایی کۆلیژی زانسته له یه‌کیک له بانکه‌کان دامه‌زراوه چونکه هه‌مان موچه وه‌رده‌گرتت ئاساده نییه له شوێنێکی دوور خزمه‌ت بکات که ئه‌مه‌ش واده‌کات بگه‌رپه‌ته‌وه سه‌ر خالی سفر، ئه‌مانه‌وه چه‌ند هۆکاریکی تریش که بوارنیه لێتردا هه‌موویان باس بکه‌ین، بۆیه له‌سه‌ر لایه‌نه په‌یوه‌نداره‌کان به‌ تایبه‌تی وه‌زاره‌تی خویندنی بالا پێویسته هه‌وله‌کانی زیاتر چر بکاته‌وه، بیرتیکی جددی له‌م کیشانه بکاته‌وه‌وه چاره‌سه‌ری پێویستیان بۆ دابن.

ده‌بی سانسۆرێک هه‌بی له‌سه‌ر هونه‌ری بازاری و ئه‌و هونه‌ره‌ی که خه‌لک داوای ده‌کات

جوانه‌ی کوردستان هه‌یه‌تی پیم وایه له هه‌یج شوێنێک نییه .
*** تۆ کۆپتکی گه‌نجی تازه ده‌ستت کردوه به‌کاری هونه‌ری نه‌گه‌ر کچیک پیت بلێ ده‌نگت ناخۆشه‌ واز له گۆزانی بینه تۆ وه‌لامت چی ده‌بی؟**
- که‌میک راوه‌ستا به‌م شه‌وه‌یه وه‌لامی دایه‌وه، ده‌لیم هه‌ول ده‌دم باش به‌م وای لێبکه‌م که من هه‌مه‌وه ده‌توانم زۆر کاری جوان به‌ ئه‌نجام بکه‌یم.

*** ئه‌و کاته‌ی له‌سه‌رشاشه‌ی تی فی به‌ده‌رده‌که‌وی چ هه‌ستیکت لا دروست ده‌بی؟**
- وا ئه‌زانم تازه هاتووومه‌ ژیان، له‌سه‌ره‌تای هه‌نگاوی ژیانم بۆ ئه‌و ریکا دووره‌یه که پایته‌خته‌که‌ی هونه‌ره .
*** بیری له‌سه‌فه‌ری ده‌روه نه‌کردۆته‌وه بۆ کلیپ کردنی گۆزانیه‌کان؟**
- من به‌ش به‌حالی خۆم بیرم لێ نه‌کردۆته‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و سروشته

ناسمانی هونه‌ری کوردی زۆرێک له ئه‌ستیره‌ی هونه‌ری نوێی تیا دا ده‌رکوت که له ده‌ستپه‌یکدا داروۆزێکی گه‌شیا لێ چاوه‌رێ ده‌کرت تا خزمه‌ت به‌هونه‌ری کوردی بکه‌ن (سروود حاتم) یه‌کیکه له‌و ئه‌ستیرانه‌ی که له‌سالی ١٩٨٤ له هه‌ولێری قه‌لاو مناره‌ چاوی به‌ دنیا هه‌له‌ته‌ناوه‌وه له‌سالی ١٩٩٩ یه‌که‌م کاری هونه‌ری ئه‌نجام داوه، ئیستا خاوه‌نی دوو کلیپه‌و سیدی نوێی به‌ناوی (بی تو ناژیم) بلاوکردۆته‌وه بۆیه نابقبستا به‌ پێویستی زانی له نزیکه‌وه چه‌ند پرسیاره‌کی ئاراسته بکات.

- نیشتمان شتیکه له نیو دلی هه‌موو هونه‌رمه‌ندیک دا هه‌یه‌و پیم وایه ده‌بی سه‌ره‌تا به‌عه‌شقه‌وه به‌جینه نیو هه‌موو کاریک، به‌لام ئه‌وه‌ی کاریگه‌ری زۆری به‌سه‌رمه‌وه‌یه خۆشه‌ویستییه که ناتوانم ده‌سته‌بردارای به‌م و هه‌ر به‌خۆشه‌ویستییه‌وه ژیانم ده‌گۆزه‌ریم.
*** ئه‌م سیدیته‌ که بلاوکردۆته‌وه هۆکاری ناوه‌که‌ی بۆچی ده‌گه‌رپه‌ته‌وه؟**
- سیدیته‌ نوێیه‌که‌م به‌ بۆنه‌ی جه‌زنی نه‌ورۆزی پیروۆزه‌وه که‌وته به‌رده‌ستی خه‌لک به‌ ناوی (بی تو ناژیم) ئه‌م ناوه‌ش هۆکاره‌که‌ی ره‌نگ دانه‌وه‌ی ته‌واوی ژیانی خۆمه .

*** ئه‌و گه‌نجانه‌ی تازه دینه نیو دنیای هونه‌ر و له شاشه‌ی تی فی و رادیوکان ده‌بیندین و ده‌بیسترین خه‌لک چۆن پیشوازیان لێ ده‌کات له ده‌روه؟**
- به‌هۆی بی سانسۆری له گۆزانی ووتن، وای لیهاتوووه به‌ره‌مه‌کان زۆر بووه بۆیه ئالۆز یه‌ک به‌دی ده‌کرت له لیک جیاکرنه‌وه‌ی گۆزانی بازاری و گۆزانی چاک، هونه‌رمه‌نده گه‌نجه‌کان ناتوانن خۆیان به‌سه‌لمێن به‌هۆی زۆری به‌ره‌مه‌کان.
*** گۆزانیی زۆر کاریگه‌ری به‌سه‌ریه‌وه ده‌بیت و وای لیده‌کات بیه به‌ گۆزانی بیژ تۆ چی وای لیکردوی؟**

نیگاری سبجراوی تۆ

ته‌نیا نامۆ

به‌ ته‌ماشایی ئه‌و ده‌لت لێ بردم
دوو چاری عه‌شق و ئه‌وینت کردم
پیم بلێ تۆ گیانه بۆ ئاوات لێ کردم
به‌ سۆزی چاوت ئه‌سیرت کردم

دوای چاوی تۆ چۆن سه‌یری چاوی تر بکه‌م
دوای ماچی لیبی تۆ چۆن لیبی تر ماچ بکه‌م

دوای تۆ کێ چاری بۆ دلی بریندارم
دوای تۆ کێ بیه به‌ گولی سووری به‌هارم

جگه له تۆ، له بالایی تۆ
له ئاست که‌سی تر هه‌لنایی چاوه‌کانم

ئهی ئه‌ستیره گه‌شی ئاسمانم
به‌ نیگاری سبجراویت چۆن جه‌رگ و هه‌ناوت سووتاندم...

په‌رتوکیکی خویندنگا هه‌رای له ناو په‌رله‌مانی تایوان نایه‌وه

ئه‌ندامیکی په‌رله‌مانی تایوان داوای له وه‌زیری په‌روه‌ده‌ی تایوان کرد کتیبیک له خویندنگاگان بکیشیته‌وه، ئه‌مه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ناوه‌رۆکیکی پیسی هه‌یه ئه‌و ئه‌ندامه‌ی په‌رله‌مانی تایوانی که ناوی (لی چینگه) چه‌ند په‌رگرافیکی له کتیبه‌که‌ که به‌ناوی (شاره‌زا له هه‌رزه‌کاریدا) له‌ناو په‌رله‌مان، له‌به‌رده‌م وه‌زیری په‌روه‌ده‌ خوینده‌وه‌وه به‌ (پیس) وه‌سفیکردو چه‌ند پرسیارتیکی هه‌راسانه‌ری له‌به‌ری ناوه‌رۆکی کتیبه‌که‌ له وه‌زیری په‌روه‌ده‌کرد، وه‌زیری که ره‌نگی سوور هه‌لگه‌رابوو له شه‌رمه‌زاری، به‌لینی دا لیژنه‌یه‌ک له چه‌ند شاره‌زایه‌ک بۆ پیاچوونه‌وه‌ی کتیبه‌که دروست بکات.

گه‌نجیک خۆی کرده قوربانی پیلای خۆشه‌ویسته‌که‌ی

له باکووری ئینگلتر گه‌نجیک خۆی ده‌خاته نیو رووباری ئۆس بۆ ده‌ره‌تانی پیلای کچه‌ هاووی و خۆشه‌ویسته‌که‌ی و ده‌خنکیته‌، دوای گه‌رانیکی زۆر له لایه‌ن پۆلیس و مه‌له‌وانانی شاره‌که‌ توانیان لاشه‌ی گه‌نجه‌که‌ ده‌ره‌په‌ین، به‌ پیتی قسه‌ی به‌رپرسیکی فریاکووتنی شاره‌که‌، خوارنه‌وه‌ی برتیکی زۆر مه‌ی ده‌ورتیکی سه‌ره‌کی هه‌بووه له گیان له ده‌ستدانی ئه‌م لاره ٢١ سالیه، چونکه له هۆش خۆی نه‌ماوو توانای ئه‌وه‌ی نه‌بوو بوته‌نیت خۆی رزگار بکات و له ئاره‌که‌ بینه‌ ده‌روه.

جیهان پێویستی به‌ زیاتر له هه‌ژده ملیۆن مامۆستای نوێ هه‌یه

به‌ پیتی ئاماریکی نه‌ته‌وه‌یه‌که‌گرتوه‌وه‌کان تیمبیک ده‌کاته سه‌ره‌یه‌شتی خویندنی، سه‌ره‌وکی مامۆستایان له راپۆرته‌که‌دا ئاشکرای کردوه جیهان پێویستی به‌ زیاتر له هه‌ژده ملیۆن مامۆستای نوێ هه‌یه له ماوه‌ی نۆ سالی داها‌توودا له پیناو دابین کردن و فیکردنیکی به‌نه‌رتی بۆ مه‌لان له سه‌رتاسه‌ری جیهاندا، له‌راپۆرته‌که‌دا ها‌توووه وولاته تازه پیکه‌یشه‌وه‌وه‌کان زیاتر پێویستیان به‌ مامۆستا هه‌یه‌وه که‌مترین تواناشین هه‌یه بۆ پیکردنه‌وه‌ی ئه‌و پیا‌دایه‌ستیانه ئه‌ویش به‌ هۆی که‌می پاروه کادری پسپۆره‌وه .

گیسک په‌یوه‌ندییه کۆمه‌لا‌یه‌تییه‌کانت به‌ره‌و باشبوون ده‌چیت، هه‌روه‌ها هه‌ست به سۆزێکی بی وینه ده‌که‌یت که له ده‌رووتندا په‌نگ ده‌خواته‌وه، به‌وردی و زه‌ردکی ده‌ریان بیه .		شایان به‌خت یاوه‌ریت ده‌کات و دلشاد ده‌بیت، به‌تایبه‌تی له بواری سۆزداریه‌وه چونکه ئیمرۆ رۆژیکی پرسنگداره له‌م بواره‌دا، ناخۆشیه‌کان وه‌ک سبجرا له خۆرا به‌ره‌وه که‌مبوون ده‌چن.		قرژال ئیمرو زۆر په‌له مه‌که له بریاردان، چونکه له‌وانه‌یه هه‌ندیک بیروبوچوونت تیکه‌لاوی یه‌کتر بن و تووشی ده‌راوکیته بکه‌ن، کاره گرنه‌که‌کان بخه‌ره سێ شه‌مه .	
گۆزه ره‌نگه له بواری دارایی نیش و کاره‌وه به‌ره‌و رووی کیشه‌یه‌ک بیه‌سته‌وه، پێویسته له‌سه‌رت به زه‌ردکی کیشه‌کان یه‌کلا بکه‌یته‌وه، به‌بێ ئه‌وه‌ی خۆت په‌رتشان بکه‌یت.		دوویشک ره‌نگه هه‌نگاه‌کانت کۆسپی بیه سه‌ر ری، یان به‌ره‌و رووی فشارتیکی زۆر ده‌بیه‌وه، ناگاداری فرت و فیل به له ماوه‌یه‌دا چونکه که‌سانیک دیانه‌وی زیانت پین بکه‌یه‌ن.		شیر زۆر به‌خۆت مه‌نازه‌وه خه‌یالای مه‌یه، ناگاداری که‌سانی ده‌ره‌یه‌تبه، که‌میک به وریاییه‌وه هه‌لسوکوت بکه‌تا نه‌که‌ویته ته‌له‌ی هه‌ندیک که‌سی بێن ویزدان.	
نه‌هنگ له باریکی سۆزدارای و که‌شیکی رۆمانسی نزیکیته، هه‌ولبه‌ده که‌میک واقیعیانه له ژیان رانینیت و دوربکه‌روه له خه‌یالات، رۆژیکی خۆش ده‌به‌یته سه‌ر.		که‌وان که‌میک زانیاریت به‌ده‌ست ده‌گات که ده‌بیته جی سه‌رسورمانت، ئاره‌زوی گۆرانکاری ده‌که‌یت له ده‌روه‌به‌رت، خۆت له کیشه‌وه مملانتی دوور بکه‌روه .		گوله‌گه‌نم ره‌نگه هه‌ندیک رووداو پاشه‌کشه‌ت پێبکه‌ن بۆ دواوه، به‌مه‌ش بیه‌ر له رابردو ده‌که‌یه‌ته‌وه، که پیتوایه پیوه‌ندی به ئیستاوه هه‌یه، ناگاداره و به‌ره‌نه‌ده‌یت.	
				کاوڕ رووبه‌رووی کیشه‌یه‌ک ده‌بیه‌وه، به‌لام ده‌بیت به وریاییه‌وه خۆت له ده‌مه‌قالی توند به‌ دوور بگرت، که‌میک ناخۆشی ده‌بینیت به‌لام لایه‌نی سۆزداریت باش ده‌بیت.	
				گا ئیمرو که‌میک ده‌راوکیته پیتوه دیار ده‌بیت به‌هۆی بیه‌رکردنه‌وه‌ی به‌رده‌وامت له‌و گۆرانکارییه‌یه‌ی که به‌م دوایه له ژیا‌نتدا روویانداوه، که‌میک ئارام به .	
				جک له‌وانه‌یه بیه له گه‌شتیک بکه‌یته‌وه یاخود په‌یوه‌ندی به که‌سێکی ده‌روه‌ی وولات ده‌که‌یت، لایه‌نی کاروبارت گه‌شه‌یه‌کی باش ده‌کات ئه‌گه‌ر هه‌ولتیکی باشی بۆ به‌دیت.	